

ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

генерал-майор В.В. БАЛАБІН
“22” _____ 2013 р.

ПРОГРАМА

комплексного державного екзамену
курсантів п'ятого курсу Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Спеціальність: 7.03010401 Політологія

Спеціалізація: Інформаційно-пропагандистське забезпечення військ (сил)

ПОГОДЖЕНО

Заступник начальника Військового
інституту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка з
навчальної роботи

полковник

“18”

В.Л. КИРИК
2013 р.

Розглянута та ухвалена на засіданні
Вченої ради Військового інституту
Київського національного
університету імені Тараса Шевченка

Протокол № 3 від 21.11 2013 р.

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Вивчення навчальних дисциплін комплексного державного екзамену має за мету:

озброїти майбутніх офіцерів знаннями в галузі інформаційно-пропагандистського забезпечення життєдіяльності військ і сформуванню умінь та навичок практичної діяльності офіцера-політолога щодо виховання особового складу підрозділу в різних умовах обстановки мирного та воєнного часу; формувати навички та вміння діяльності офіцера-вихователя щодо виховання особового складу підрозділу в умовах мирного та воєнного часу; сформуванню у майбутніх офіцерів сучасне уявлення про воєнну політологію як важливу складову політології взагалі, її об'єкт, предмет і її функції, систему знань про війну і мир, воєнні конфлікти, місце і роль воєнної сили в міжнародних відносинах, національну безпеку і воєнну безпеку, як найважливішу її складову; змісту воєнної політики держави, воєнної доктрини, воєнної організації суспільства, місця в ній збройних сил, про зв'язок армії і політики.

У результаті вивчення навчальних дисциплін курсанти повинні

знати:

- зміст і сутність воєнної політики держави і воєнної доктрини як її теоретичної основи, особливості воєнної доктрини України;
- структуру воєнної організації, місце і роль Збройних Сил в системі воєнної організації, особливості будівництва й розвитку Збройних Сил України, їх якісні характеристики;
- сутність, структуру і методологічні засади оцінки воєнно-політичної обстановки.
- загальні положення інформаційно-пропагандистського забезпечення діяльності військ;
- теоретичні та методичні основи інформаційно-пропагандистського забезпечення в Збройних силах України;
- основні напрямки ідеологічної роботи у Збройних Силах України;
- структуру та систему інформаційно-пропагандистського забезпечення в Збройних Силах України;
- форми та методи інформаційно-пропагандистського забезпечення повсякденної діяльності військ;
- теоретичні та методичні основи виховної роботи в Збройних силах України;
- психолого-педагогічні основи організації та проведення занять з воєнно-ідеологічної підготовки;
- організаційну структуру Збройних Сил України, озброєння і бойову техніку видів Збройних Сил;
- організацію, озброєння і тактику дій підрозділів, частин і з'єднань армій іноземних держав, їх слабкі і сильні сторони;
- основні положення з організації, ведення, забезпечення бойових дій, бойове застосування підрозділів, частин та з'єднань;

– основи організації і тактики дій підрозділів, частин та з'єднань родів військ.

Уміти:

– аналізувати факти, явища і процеси соціальної дійсності, міжнародних і воєнно-політичних відносин, воєнно-політичної обстановки;

– професійно застосовувати отримані знання під час виконання службових обов'язків, у навчанні і вихованні підлеглих;

– самостійно шукати та переробляти соціально-політичну і воєнно-політичну інформацію і вміло використовувати її у процесі служби та повсякденної життєдіяльності;

– планувати та організовувати ідеологічну роботу, інформаційно-пропагандистське забезпечення повсякденної діяльності;

– організовувати та проводити різноманітні інформаційно-пропагандистські заходи;

– організовувати та проводити заняття з воєнно-ідеологічної підготовки з усіма категоріями військовослужбовців, їх програмно-методичне забезпечення;

– здійснювати інформаційно-пропагандистське забезпечення діяльності особового складу підрозділу в різноманітних умовах;

– організації та проведення інформаційно-пропагандистського забезпечення основних видів бою;

– використовувати сучасні інформаційні технології в ППЗ частин та розробляти практичні рекомендації щодо їх ефективного застосування;

– формувати у військовослужбовців загальнолюдські цінності, високоморальні гуманні норми поведінки у взаєминах з товаришами по службі, розвивати національну гідність і гордість, культуру міжнаціональних відносин, патріотизм, готовність захищати українську державу і народ України;

– здійснювати вивчення та задоволення духовних потреб військовослужбовців і членів їхніх сімей;

– забезпечувати необхідні умови для відродження і росту національної свідомості і самосвідомості у військовослужбовців;

– організовувати та проводити заходи за напрямками виховної роботи, здійснювати інформаційно-пропагандистське забезпечення повсякденної та бойової діяльності;

– аналізувати стан військової дисципліни та дисциплінарної практики та приймати відповідні заходи щодо її зміцнення;

– планувати бойову підготовку, виховну роботу;

– організовувати та проводити заняття з воєнно-ідеологічної підготовки та індивідуально-виховну роботу;

– формувати моральні цінності та якості захисника Батьківщини;

– забезпечувати необхідні умови росту національної свідомості і самосвідомості у військовослужбовців;

– організовувати бойові дії підрозділів та управляти ними в різних видах бою;

– проводити заняття з тактичної підготовки.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

1. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ІДЕОЛОГІЧНА РОБОТА”

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ- ОСНОВИ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Інформаційно-комунікативні процеси в частинах, їх сутність, зміст, основні категорії та структура. Значення інформаційно-комунікативного процесу у повсякденній життєдіяльності частин. Умови ефективного використання військово-соціальної інформації в інформативних процесах та завданнях органів з гуманітарних питань щодо їх забезпечення у частинах. Загальна характеристика процесів обміну інформацією та комунікації у Збройних Силах України. Роль і місце офіцера політолога в інформаційно-комунікативних процесах. Шляхи ефективного використання інформації в інформаційно-пропагандистському забезпеченні частин. Підвищення ефективності інформаційно-комунікативних процесів у військових колективах. Інформаційні технології та основи їх застосування в інформаційно-пропагандистському забезпеченні Збройних Сил України. Пропаганда як комунікативний процес, її сутність та зміст. Основи пропагандистського впливу та пропагандистського аналізу. Особливості пропагандистської роботи з особовим складом військ в системі інформаційно-пропагандистського забезпечення Збройних Сил України.

Сучасні інформаційні технології та їх роль в системі інформаційно-пропагандистського забезпечення військ. Проблеми інформації українського суспільства та його Збройних Сил. Інформаційні технології як основа процесу інформатизації, їх сутність та зміст. Загальна характеристика основних складових сучасних інформаційних технологій та їх можливості щодо використання в системі інформаційно-пропагандистського забезпечення.

Необхідність в утриманні Збройних сил на сучасному етапі розвитку людства. Різновиди систем комплектування Збройних сил. Особливості розуміння сутності процесу підготовки воїнів. Визначення суб'єкту та об'єкту інформаційно-пропагандистського забезпечення. Структура органів інформаційно-пропагандистського забезпечення у складі управлінь відділів, відділень виховної роботи Збройних сил України.

Характеристика змісту, принципів, методів і форм інформаційно-пропагандистського забезпечення воїнів армій іноземних держав.

Сутність та задачі інформаційно-пропагандистського забезпечення. Структурні компоненти інформаційно-пропагандистського забезпечення. Взаємозв'язок цілей і результатів інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців.

Мета і завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців та їх співвідношення. Зміст і організація інформаційно-пропагандистського забезпечення у військових підрозділах і частинах.

Основні напрямки інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців Збройних сил України. Закономірності і принципи виховання військовослужбовців.

Основна мета інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців.

Змістовний компонент інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців Збройних сил України.

Сутність та загальна характеристика методів інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців.

Контроль і оцінка результатів інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців.

Форми, методи та засоби інформаційно-пропагандистського забезпечення.

Наочна агітація як засіб доведення та засвоєння інформації. Сутність та основні форми наочної агітації. Особливості організації і сприйняття наочної агітації. Методика оформлення та використання основних форм наочної агітації в системі інформаційно-пропагандистського забезпечення частин.

Сучасні форми, методи і засоби інформаційно-пропагандистського забезпечення та шляхи підвищення ефективності їх застосування в частині.

Пропагандистська майстерність офіцера-політолога.

Офіцер-політолог як організатор і методист інформаційно-пропагандистського забезпечення у частині.

Інформаційно-пропагандистська діяльність військових закладів культури, її сутність, зміст, форми та засоби. Соціально-психологічні особливості інформаційно-пропагандистської діяльності військових закладів культури. Технічні засоби виховання та поліграфії в системі інформаційно-пропагандистського забезпечення частин. Основні види технічних засобів інформації, технічних засобів виховання і поліграфії та їх технічні можливості щодо використання в системі інформаційно-пропагандистського забезпечення.

Роль і місце державних та військових засобів масової інформації у доведенні військово-соціальної інформації о особового складу.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УМОВАХ МИРНОГО ЧАСУ

Роль і місце інформаційно-пропагандистського забезпечення в системі виховної роботи. Мета, основні напрямки та завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення. Вимоги керівних документів з питань планування та організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України. Загальна характеристика системи інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців Збройних сил України.

Вимоги щодо організації і проведення інформаційно-пропагандистського забезпечення військовослужбовців в Збройних сил України на сучасному етапі їх розвитку.

Система планування та організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України. Методика планування та організації інформаційно-пропагандистського забезпечення в частині.

Організація взаємодії з державними органами, суспільно-політичними та громадськими організаціями. Організація взаємодії з засобами масової інформації в інтересах інформаційно-пропагандистського забезпечення.

Врахування суспільно-політичних і соціальних процесів в суспільному житті та воєнної політики держави і завдань, які стоять перед підрозділами та частинами в організації і проведенні інформаційно-пропагандистського забезпечення особового складу.

Участь командирів, громадських та державних організацій у інформаційно-пропагандистському забезпеченні військовослужбовців.

Аналіз ефективності заходів інформаційно-пропагандистського забезпечення на свідомість і поведінку військовослужбовців. Вивчення та розповсюдження передового досвіду інформаційно-пропагандистського забезпечення в Збройних силах України.

Методика роботи офіцера-політолога.

Методика організації військово-патріотичного виховання особового складу. Мета, зміст, основні завдання, форми та методи військово-патріотичного виховання особового складу Збройних Сил України.

Сутність та зміст поняття службової та соціальної адаптації.

Етапи вступу до посади. Вивчення об'єктів, умов підвищення і удосконалення бойової та мобілізаційної готовності, навчання і виховання військовослужбовців.

Вивчення морально-психологічної атмосфери (стану) у військових колективах в умовах повсякденної діяльності особового складу, соціально-політичної та релігійної обстановки в районі дислокації.

Вимоги щодо організації інформаційно-пропагандистського забезпечення в підрозділі. Організація пропаганди як комплекс заходів, які проводяться для досягнення поставленої мети: планування, підготовка і проведення заходів, підбір, підготовка виконавців, контроль за терміном і ефективністю виконання, аналіз та оцінка результатів проведених заходів.

Види планування та форми планів інформаційно-пропагандистського забезпечення в підрозділі. Організація виконання планів інформаційно-пропагандистського забезпечення. Аналіз та оцінка ефективності пропагандистських заходів.

Основні напрямки ідеологічної роботи у Збройних Силах України.

Мета, зміст та головні завдання воєнно-ідеологічної підготовки та інформаційного забезпечення особового складу Збройних сил України. Значення воєнно-ідеологічної підготовки в формуванні у військовослужбовців

національно-державницької свідомості, гуманітарного світогляду й особистих якостей, необхідних для військової служби.

Система воєнно-ідеологічної підготовки. Вимоги керівних документів щодо основних форм ідеологічної підготовки, комплектування груп, підбір керівників груп, ресурс часу, періодичність, тривалість, методи проведення занять, зміст наказу щодо організації та проведенню ідеологічної підготовки на навчальний рік, організація теоретичної і методичної підготовки керівників груп та їх помічників, контроль і перевірка стану воєнно-ідеологічної підготовки, якості проведення занять, організація підсумкової перевірки.

Методика планування, підготовки та проведення заняття з воєнно-ідеологічної підготовки.

Діяльність офіцера-політолога щодо організації інформування.

Сутність, мета, головні завдання, методи і форми інформаційного забезпечення особового складу. Вимоги керівних документів щодо порядку та періодичності інформування, комплексний підхід до інформаційного забезпечення особового складу підрозділу.

Організація інформаційного забезпечення особового складу частин і підрозділів. Мета, зміст та основні завдання інформаційного забезпечення особового складу Збройних Сил України. Основні форми інформаційного забезпечення та методика їх проведення. Планування, організація воєнно-ідеологічної підготовки та інформаційного забезпечення особового складу.

Діяльність офіцера-політолога щодо організації культурно-виховної та просвітницької роботи.

Методика проведення культурно-виховної роботи та організації дозвілля. Вимоги Міністра оборони України щодо організації та проведення культурно-виховної, просвітницької роботи та організації дозвілля. Планування культурно-виховної роботи та організації дозвілля. Основні форми, методи та засоби її проведення. Складання планів проведення вихідних (святкових) днів та окремих заходів. Наочне оформлення запланованих заходів. Методика підготовки та проведення Години українознавства, тематичного вечору, кіновечору, спортивно-масового заходу, вікторини тощо.

Значення польового вишколу для підвищення рівня бойової і мобілізаційної готовності військ. Формування якостей воїна-захисника в процесі активної діяльності. Вплив змісту, способів, організації діяльності та ставлення людини до неї на формування якостей особистості. Єдність навчання та виховання. Виховання високих морально-бойових якостей в процесі бойової підготовки. Навчати війська тому, що необхідно на війні – основний принцип бойової підготовки. Основні методи, прийоми, способи, форми та засоби морально-психологічного забезпечення занять з бойової підготовки.

Зміст, основні напрями та завдання, форми та методи ПЗ зміцнення військової дисципліни та вирішення завдань служби військ в частині.

Інформаційно-пропагандистське забезпечення занять з бойової підготовки.

Мета, завдання та зміст інформаційно-пропагандистського забезпечення занять з бойової підготовки. Взаємозв'язок тактичної, вогневої з технічною,

спеціальною, фізичною і стрійовою та іншими видами підготовки військовослужбовців.

Основні завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення занять з бойової підготовки особового складу.

Планування, форми, методи та засоби проведення інформаційно-пропагандистського забезпечення навчань і польових виходів органами виховної роботи, безпосередньо заступником командира по роботі з особовим складом. Шляхи та засоби досягнення безперервності; дієвості і ефективності морально-психологічного забезпечення бойової підготовки особового складу підрозділів і частин.

Інформаційно-пропагандистське забезпечення служби військ.

Поняття служби військ, та складові. Психолого-педагогічна характеристика складових служби військ. Мета, задачі, принципи, методи та засоби морально-психологічного забезпечення бойового чергування. Психологічні умови забезпечення якісного несення бойового чергування.

Морально-психологічні особливості завдань служби військ та їх зміст. Вимоги до удосконалення та підвищення служби військ на сучасному етапі.

Зміст і головна мета морально-психологічного забезпечення виконання завдань служби військ. Завдання та службові обов'язки командирів, офіцерів виховних структур по організації та проведенню забезпечення.

Контроль, аналіз та оцінка ефективності інформаційно-пропагандистського забезпечення.

Проблеми інформаційно-пропагандистського забезпечення: виконання завдань служби військ та шляхи їх подолання на сучасному етапі

Методика організації інформаційно-пропагандистського забезпечення вартової служби.

Зміст і головна мета щодо інформаційно-пропагандистського забезпечення виконання завдань вартової служби.

Методика роботи офіцера-політолога в ході підготовки особового складу до несення внутрішньої, вартової і гарнізонної служб. Особливості забезпечення в процесі несення служби.

Сутність бойової та мобілізаційної готовності військ. Вимоги щодо подальшого підвищення бойової та мобілізаційної готовності військ на сучасному етапі розвитку Збройних сил України.

Інформаційно-пропагандистське забезпечення як один із основних видів забезпечення бойової та мобілізаційної готовності. Зміст та структура інформаційно-пропагандистського забезпечення, його основні елементи.

Основні напрямки, задачі та організація інформаційно-пропагандистського забезпечення бойової та мобілізаційної готовності військ.

Методика аналізу, оцінки та прогнозування суспільно-політичної, економічної, релігійної обстановки в регіонах дислокації військ.

РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРОПАГАНДИСТСЬКОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В БОЙОВИХ УМОВАХ

Сутність та зміст інформаційно-пропагандистського забезпечення підготовки та ведення бойових дій підрозділу. Основні напрямки і завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення підготовки та ведення бойових дій. Організація і управління інформаційно-пропагандистським забезпеченням в системі морально-психологічного забезпечення підготовки та ведення бойових дій військ. Методика планування та організації інформаційно-пропагандистського забезпечення підготовки та ведення бойових дій військ.

Методика аналізу, оцінки та прогнозування морально-психологічної обстановки в районах ведення бойових дій. Методика відпрацювання бойових документів. Зміст, основні форми та методи інформаційного забезпечення особового складу військ (сил) в бойових умовах. Порядок забезпечення військ центральними і військовими періодичними виданнями.

Основи організації взаємодії в інтересах інформаційно-пропагандистського забезпечення бойових дій. Методика використання засобів масової інформації в інтересах інформаційно-пропагандистського забезпечення. Система захисту інформаційного простору, її сутність та зміст.

Основи організації захисту особового складу військ (сил) від інформаційно-психологічного впливу противника.

Актуальність інформаційно-пропагандистського забезпечення діяльності військ в бойових умовах. Сутність та основні напрямки інформаційно-пропагандистського забезпечення. Структура та елементи інформаційно-пропагандистського забезпечення. Мета та головні завдання інформаційної, виховної роботи, загальної, спеціальної та цільової психологічної підготовки, соціально-правової та культурно-виховної роботи, протидії інформаційно-психологічному впливу противника, його морально-психологічного подавлення.

Сутність, задачі та зміст протидії морального і психологічного впливу противника. Сили та засоби психологічних операцій. Досвід ведення психологічних операцій в сучасних локальних конфліктах. Принципи, методи, форми та засоби протидії. Виявлення сил і засобів психологічних операцій противника, їх бойових можливостей, порядку використання, характеру і спрямованості інформаційно-психологічного впливу, його мети і можливих наслідків. Розробка пропозицій командирів щодо організації протидії впливу противника. Організація залучення для цього сил і засобів розвідки, РЕБ, артилерії, авіації.

Заходи взаємодії з органами управління державної влади для вирішення завдань протидії. Планування протидії морально-психологічного впливу противника. Складання інструкцій та пам'яток особовому та командному складу.

Організація проведення інформаційного впливу на війська та населення противника.

Сутність, мета та завдання морально-психологічного впливу на війська та населення противника. Основні об'єкти впливу та порядок його здійснення. Досвід сучасних локальних конфліктів щодо організації психологічного впливу на війська та населення противника дружніх та нейтральних країн.

Інформаційно-пропагандистське забезпечення наступу і оборонних дій.

Морально-психологічні особливості наступального бою. Завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення наступу.

Форми і методи організації виховної роботи в підрозділах щодо здійснення заходів інформаційно-пропагандистського забезпечення, формування і зміцнення морально-психологічної готовності особового складу до наступу. Морально-психологічні особливості оборони. Основні завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення оборонного бою підрозділів.

Заходи виховної, інформаційної, культурно-виховної, соціально-правової роботи, психологічного забезпечення маршу, організації протидії інформаційно-психологічному впливу противника.

Заходи, форми і методи роботи під час підготовки до бою.

Основні особливості маршу. Завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення маршу в умовах зустрічного бою.

Форма та зміст документів по плануванню інформаційно-пропагандистського забезпечення. Заходи інформаційної, виховної, соціально-правової роботи, загальної, спеціальної психологічної підготовки; засоби протидії інформаційно-психологічному впливу противника; організація культурно-виховної роботи.

Досвід організації інформаційно-пропагандистського забезпечення бойових дій армій іноземних держав в сучасних локальних війнах та збройних конфліктах. Сутність, зміст, основні завдання, форми, методи та засоби інформаційно-пропагандистського забезпечення бойових дій військ армій іноземних держав в сучасних локальних війнах та збройних конфліктах. Зміст, основні завдання, та особливості форм і методів інформаційно-пропагандистського забезпечення бойових дій в ході антитерористичних операцій. Особливості використання ЗМІ у збройних конфліктах сучасності. Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії та системи їх здійснення в сучасних локальних війнах та збройних конфліктах.

Зміст, основні завдання інформаційно-пропагандистських акцій в локальних війнах та збройних конфліктах сучасності. Основні форми та методи інформаційно-пропагандистського впливу в локальних війнах сучасності. Сили і засоби інформаційно-психологічного впливу в арміях іноземних держав та їх характеристики. Теоретичні та методологічні основи сценаріїв інформаційного впливу. Проблеми захисту від масових інформаційних операцій.

Проблеми міжнародної безпеки і міжнародні миротворчі операції. Участь України в миротворчих операціях. Нормативно-правова база участі України в міжнародних миротворчих операціях. Досвід участі частин (підрозділів) ЗС України в миротворчих операціях.

Мета, зміст, основні завдання інформаційно-пропагандистського забезпечення підготовки та дій частин (підрозділів) ЗС України в миротворчих операціях.

Методика планування та організації інформаційно-пропагандистського забезпечення в ході підготовки та дій частин (підрозділів) ЗС України в миротворчих операціях. Організація управління інформаційно-пропагандистським забезпеченням в ході підготовки та дій частин (підрозділів) ЗС України в миротворчих операціях.

Форми та засоби інформаційно-пропагандистського забезпечення підготовки та дій частин (підрозділів) ЗС України в миротворчих операціях.

Сутність та зміст інформаційно-пропагандистського забезпечення дотримання норм міжнародного гуманітарного права в ході виконання завдань миротворчих операцій.

Особливості проведення заходів дій частин (підрозділів) ЗС України в миротворчих операціях. Основні методи виконання завдань миротворчих операцій та особливості їх застосування.

Сили та засоби миротворчих операцій їх характеристики та методика застосування.

Організація взаємодії в ході миротворчих операцій в інтересах виконання завдань.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни “МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДРОЗДІЛУ”

ТЕМА 1. РОЛЬ І МІСЦЕ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬК

Військові психологія та педагогіка як науки, їх предмет і завдання. Важливість вивчення цих дисциплін для військового фахівця. Галузі застосування психологічних та педагогічних знань у військовій справі. Мета і завдання курсу, структура і методика вивчення дисципліни.

ТЕМА 2. ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ ВОЇНІВ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА

Зародження та виникнення системи військового виховання в історії людства. Складові елементи, принципи та порядок організації військового виховання в спартанській та афінській системах. Причини життєстійкості та дієвості спартанської системи виховання. Військове виховання середньовічної Європи. Складові елементи, етапи та принципи виховання рицарів. Зміст та принципи суворовської системи виховання. Системи військового виховання в історії українського суспільства, їх структура та загальна характеристика.

ТЕМА 3. ОРГАНІЗАЦІЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА ОСОБОВИЙ СКЛАД В АРМІЯХ ПРОВІДНИХ КРАЇН СВІТУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Системи комплектування армій країн світу. Зміст виховання воїнів за поглядами представників НАТО та його національні особливості. Визначення суб'єкту та об'єкту виховання. Структура органів по роботі з особовим складом в США, ФРН, ВБ, Франції. Система організації виховання воїнів. Принципи та методи виховання.

ТЕМА 4. ВИХОВНА РОБОТА В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Сутність, мета і завдання виховної роботи з особовим складом. Структура органів виховної та соціально-психологічної роботи в Збройних силах України. Керівні документи з питань організації виховної роботи в Збройних силах України та їх основний зміст. Основні напрямки та принципи виховної роботи згідно керівних документів. Організація і керівництво виховною роботою.

ТЕМА 5. МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психолого-педагогічна характеристика змісту військової дисципліни, різновиди мотивів дисциплінованої поведінки воїна. Основні напрямки морально-психологічного забезпечення військової дисципліни. Критерії оцінки і показники, які враховуються при оцінці стану військової дисципліни у військовій частині. Класифікація та облік порушень військової дисципліни. Вимоги керівних документів з питань зміцнення військової дисципліни в Збройних силах України. Методика організації та проведення МПЗ військової дисципліни.

ТЕМА 6. МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Сутність і зміст, основні напрямки МПЗ бойових дій. Основи управління МПЗ в умовах сучасного бою. Психологія в державних і військових системах іноземних країн. Визначення психологічної війни, психологічної операції та психологічної дії та їх місце у військових доктринах держав північноатлантичного союзу. МПЗ бойових дій в російській армії. МПЗ наступу та оборони, особливості МПЗ зустрічного бою. Заходи інформаційної, виховної, соціально-правової роботи, психологічного забезпечення маршу, організації протидії інформаційно-психологічному впливу противника.

Вимоги Концепції МПЗ підготовки та ведення операцій (бойових дій) Збройних сил України.

ТЕМА 7. НЕГАТИВНІ ПСИХІЧНІ СТАНИ В БОЙОВІЙ ОБСТАНОВЦІ

Поняття психічного стану у психологічній науці. Зміст, спрямованість, динамічність, стійкість та інтенсивність морально-психологічного стану. Бойовий стрес: види, фактори, причини виникнення. Методи подолання негативного психічного стану в різних видах військової діяльності. Соціально-психологічна характеристика фрустрації та її типові форми. Страх та засоби його переборення.

ТЕМА 8. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ОСОБОВОГО СКЛАДУ ДО АКТИВНИХ БОЙОВИХ ДІЙ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ

Фактори, які викликають травми психіки військовослужбовців в сучасній війні. Сутність психологічної підготовки особового складу до бойових дій. Особливості та зміст загальної, спеціальної та цільової психологічної підготовки. Методи і засоби психологічної підготовки.

ТЕМА 9. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Обов'язки командирів та їх заступників по роботі з особовим складом щодо морально-психологічного забезпечення діяльності військ в бойових умовах, порядок їх роботи по управлінню процесом морально-психологічного забезпечення в мотострілецьких військах.

Зміст основних документів заступника командира по роботі з особовим складом: текстовий і графічний плани; пояснювальна записка та інші документи. Особливості текстового та графічного планів. Умовні позначки для оформлення графічного плану морально-психологічного забезпечення бойових дій.

Методика роботи заступника командира підрозділу по роботі з особовим складом щодо протидії морально-психологічному впливу противника.

ТЕМА 11. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Мета, завдання і зміст психологічної війни. Довід ведення психологічної війни в локальних конфліктах. Завдання, принципи, методи засоби та порядок роботи командного складу щодо зміцнення морально-психологічного стану особового складу в умовах сучасної психологічної війни.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ навчальної дисципліни “ ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПІДРОЗДІЛІВ ТА ЧАСТИН ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ”

ТЕМА 1. ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Концепція реформування і розвитку Збройних Сил України на період до 2017 року. Етапи реформування і пріоритетні напрями реформування і розвитку Збройних Сил. Удосконалення системи управління Збройних Сил.

Структура, склад і чисельність, забезпечення озброєнням та військовою технікою. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування видів Збройних Сил України на сучасному етапі. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування СВ ЗСУ. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування ПС ЗСУ. Призначення, організація, склад, принципи бойового застосування ВМС ЗСУ.

ТЕМА 2. ПІДГОТОВКА ТА ДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ МИРОТВОРЧОЇ ОПЕРАЦІЇ

Підготовка підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчій операції. Загальні положення щодо миротворчих операцій. Способи виконання завдань підрозділами при проведенні міжнародних миротворчих операцій.

Поняття, зміст та основні заходи підготовки підрозділів Збройних Сил України до участі в миротворчій операції. Дії підрозділів Збройних Сил України у складі миротворчих сил під час проведення миротворчої операції.

Порядок роботи командира підрозділу щодо прийняття рішення на виконання миротворчих завдань.

Заходи, щодо завчасного попереджувального розгортання миротворчих контингентів у районі конфлікту. Заходи щодо створення в районі конфлікту демілітаризованих зон.

ТЕМА 3. ОСНОВИ БОЙОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ

Основи бойового застосування радіотехнічних військ (РТВ). Системи і засоби озброєння РТВ. Бойові можливості підрозділів РТВ. Принципи бойового застосування.

Основи бойового застосування зенітно-ракетних військ (ЗРВ). Системи і засоби озброєння ЗРВ. Бойові можливості підрозділів ЗРВ. Принципи бойового застосування.

Основи бойового застосування авіації. Системи і засоби озброєння авіації ППО. Бойові можливості підрозділів авіації ППО. Принципи бойового застосування авіації ППО.

Основи бойового застосування зенітно-ракетних підрозділів Сухопутних військ. Переносні зенітні ракетні комплекси. Зенітні гарматні ракетні

комплекси. Стрільба зенітної артилерії. Основи управління вогнем підрозділів.

ТЕМА 4. ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ВИДІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ У ЛОКАЛЬНИХ КОНФЛІКТАХ

Досвід застосування механізованих (танкових) підрозділів. Операція «Буря в пустелі». Операція «Лис пустелі». Досвід застосування повітряних сил. Досвід застосування військ ППО у локальних конфліктах з 1970 по 2000 роки. Операція «Союзницька сила».

4. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

навчальної дисципліни «ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ»

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІТОЛОГІЇ

Предмет політології. Підходи до визначення предмету політології. Суб'єкт-об'єкт теоретико-політологічного пізнання. Сутність, форми та основні парадигми, тенденції розвитку і функціонування політології, її місце та роль в житті суспільства. Місце та специфіка політології в системі гуманітарних наук: взаємозв'язок та взаємозалежність. Відносно самостійний, комплексний, інтегративний та загально-цивілізаційний характер політології. Структура курсу політології та його основні завдання.

Структура політичної науки. Різноманітність підходів до розуміння та визначення політичної науки, її сутність та структура. Політологія як наука про політику. Складові політичної науки: історія політичних вчень, теорія політики, політична філософія, вчення про політичні інститути та процеси, теорія міжнародної політики; політична історія, політична соціологія, політична психологія, політична географія політична антропологія, їх сутність та специфіка.

Інструментарій політології. Система *категорій* політології. *Методи* політології. Основні підходи до визначення загального методу політології. Міждисциплінарні методи: діалектичний, системний, синергетичний, логічний, порівняльний, біхевіористичний тощо. *Принципи* політології: фундаментальність, (єдність логічного та історичного, національного та загальнолюдського, суспільного та особистого, теорії та практики. *Функції* політології: теоретико-методологічна, світоглядна, прогностична, прикладна. *Закони* та закономірності розвитку політичної науки: основні, специфічні та одиничні.

Зміст і структура політичної сфери суспільства. Сутність і основні визначення політики. Місце і роль політики в суспільстві, її види та детермінанти. Політика як теоретичне знання. Взаємозв'язок політики з іншими формами суспільної свідомості (філософією, мораллю, релігією, наукою). Політика як форма діяльності із реалізації інтересів та потреб суб'єктів

політики. Межі розширення політики. Політична діяльність - загальна структура, форми, методи, основні етапи та різновиди.

Суб'єкти і об'єкти політики. Поняття «суб'єкт» та «об'єкт» політики. Особа як первинний суб'єкт і об'єкт політики. Права людини - центральне питання політичної науки. Типологія прав людини та проблема їх реалізації в сучасному світі. Обов'язки та відповідальність громадян, гарантія їх прав. Права людини як критерій гуманізму політики.

Соціальні групи як основні суб'єкти і об'єкти політики (верства, клас, етнос, нація). Соціальна структурованість як фактор політичного життя. Сутність і політична значимість поняття «середній клас». Класи і стани України в контексті її політичної історії.

Соціальна орієнтація українського суспільства. Особові групові та корпоративні інтереси у політичному житті. Механізм впливу соціальних спільнот на політику в умовах незалежного розвитку України. Політичне життя сучасного українського суспільства.

Політика й сучасний розвиток українського суспільства.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ВІХИ СВІТОВОЇ ТА ВІТЧИЗНЯНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ

Політична думка Стародавнього Сходу та Середньовіччя. Політична думка Стародавнього Сходу (Лао Цзи, Конфуцій, Брахмані, Ману, буддизму, ісламу). Давньогрецькі політичні доктрини (Сократ, Платон, Арістотель). Політична думка Середньовіччя. (Тертуліан, І. Златоуст, Ф. Аквінський). Ранні форми держави та зародження й розвиток, політичних думок у стародавніх русичів-українців, «Слова», «повчання», «проповіді» як першоджерела про політичну думку в Київській Русі. Князь, віче та особа в політичній думці мислителів, княжої доби Прийняття християнства і формування державної ідеології.

Політична думка Реформації та Відродження. Мислителі доби Реформації про суспільство, правову державу, їхню гуманістичну, антропоцентричну та натуралістичну орієнтацію. Боротьба гуманізму, раціоналізму з середньовічною схоластиком. Загальна характеристика основних політичних доктрин епохи Відродження про взаємозв'язок устрою держави і природи людини, її психології, пристрастей. Н. Макіавеллі про політику держави, влади, спосіб її реалізації та закономірності політичного життя і норм християнської моралі. Теорія природного і волеустановленого права. Політико-правові аспекти свободи і справедливості в політичних доктринах Т. Гоббса та Дж. Локка. Просвітництво: політико-правова доктрина Ш. Монтеск'є. Ж.-Ж. Руссо і його концепція про «суспільний договір». Утопічно-комуністичні доктрини. Основні положення політичної думки представників німецької класичної філософії. Сутність просвітництва в Росії та в Україні. Формування політичних ідей в умовах українського національного Відродження. Роль братських шкіл, Острозької та Києво-Могилянської академії у суспільно-політичному житті. Українська політична думка періоду козацько-гетьманської доби. Ідеї волі і демократії в політичному житті козацтва., Державотворча діяльність

Б.Хмельницького. Політичний зміст та історична оцінка українсько-московської угоди 1654 р. Проблема незалежності та автономії в політичній думці періоду гетьманської держави. Обґрунтування І. Мазепою та П. Орликом концепції незалежної самостійної української держави.

Політичні теорії нової доби. Новітня доба: раціоналізм як основа соціально-політичного мислення. Основні течії: традиціоналізм і консерватизм (Е. Бьорк, Н.Бональд); політичний лібералізм (Б. Констан, І. Бентам); позитивізм (О. Конт); корпоратевізм (Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуен); анархізм, (М. Штірнер, П. Прудон, М.Бакунін); анархо-синдикалізм (Ж. Сорель, Т. Лагар); марксизм, ленінізм (К. Маркс, Ф. Енгельс, В. Ленін); доктрини солідаризму (Е. Дюркгейм); елітаризм (Г. Моска, В.Парето, Р. Міхельс); неолібералізм (М. Орлі, Ж. Ренар); технократизм (Т. Веблен, А.Берлі, Г. Мінс); бюрократизм (М. Вебер); російський лібералізм (Б.Н. Чичерін, М.М.Ковалевський, П. І. Новгородов, В. С. Соловйов); слов'янофіліство. Національна державність у політичній думці України XVIII - XIX ст. Ліберально-демократичні, радикально-національні та народницькі течії українофіліства: українська ідея, народ, нація, держава у поглядах М. Костомарова, М. Гулака, В. Білозерського, Т. Шевченко про шляхи відродження України. Пошуки шляхів розв'язання національної проблеми: В. Антонович, М. Драгоманов, І. Франко, Л. Українка, В. Липинський, Д. Донцов, М.Міхновський, С. Дністрянський, С. Рудницький, М. Сціборський. Роль М.Грушевського у формуванні національного державного будівництва. Національна державність - стрижнева проблема української політичної думки в 20 - 30-х роках XX ст. Антирадянські та антиімперські засади українського руху опору.

Політична наука XX ст. Загальна характеристика західної політології: головні школи та напрями розвитку. «Нова» західна політологія: біхевіоризм, інструменталізм, структуралізм, функціоналізм, нормативізм, геополітика. Основні напрями розвитку політичної науки у США: управлінська «здатність» у функціонуванні політичної системи (К. Дойч); дослідження політичних рішень., способів добору і причин зміни, політичних еліт, політичної культури (Г. Алмонд, М. Вебер, Р. Пай, Д. Девайн); аналіз інститутів демократії, її ефективності (Р. Даль, С. Ліпсет). Особливості розвитку політичної науки в Західній Європі. Структурно-функціональний аналіз політики (Р.Джоунс); теорія політичних систем (Р. Роуз, М. Девіс, Х. Байсман); вивчення поведінки виборців (Ж. Шарло, Ф. Гегель, Ж. Ганте); дослідження політичних партій (М. Дюверже, Ж. Шарло); нормативістська політологія: позитивістсько-біхевіористична емпірична соціологія: «практико-критична наука про соціально-політичну владу» (Т. Адорно, Р. Дарендорф, Ф. Нойманн, В. Хейніс, О. Штаммер, Р.Шрайдер). Проблеми формування новітньої української політичної думки. (Д.Чижевський, Ю. Охримович, І. Мірчук, І. Лисяк-Рудницький). Українська національна ідея та етапи її формування. Державотворча думка України кінця XX - початку XXI ст.

Методологія аналізу політичних доктрин й ідеологій. Сутність, структура та функції політичної ідеології. Рівні функціонування політичної ідеології.

Джерела ідеологічних течій. Ідеологія і наука. Ідеологічні течії у сучасному світі: лібералізм, консерватизм, соціал-демократизм, фашизм, комунізм, радикалізм, політичний екстремізм тощо. Криза марксистської ідеології, політики і практики.

Політична ідеологія в житті сучасної України. Зародження і розвиток лібералізму в Україні. Місце і роль консервативної ідеології в українському суспільстві. Особливості виникнення і розвитку комуністичного руху в Україні. Український націонал-комунізм Соціал-демократизм в теорії і практиці політичного життя українського суспільства. Активізація клерикальної ідеології в Україні.

Націоналізм у світовій та вітчизняній практиці. Націоналізм як одна із підвалин самовираження народу, зняття політичної боротьби за право на вільне існування. Сутність, типологія, форми та методи прояву націоналізму. Націоналізм, імпершовінізм та інтернаціоналізм у сучасному політичному житті українського суспільства.

РОЗДІЛ 3. ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ІНСТИТУТИ

Визначення політичного процесу, його об'єкти та суб'єкти. Поняття політичного процесу. Сутність та структура політичного процесу. Функціональний зміст політичного процесу, його основні стадії. Режими протікання політичного процесу. Політична ситуація, політична криза, політична кампанія. Еволюційні та революційні процеси. Революція, реформа, повстання, бунт, заколот.

Поняття «політична діяльність». Зміст та основні риси політичної діяльності. Класифікація основних учасників політичної діяльності. Стратегія і тактика політичної діяльності.

Регулювання політичної поведінки громадян як соціальна проблема. Зовнішні регулятори та підсвідомі основи політичної поведінки. Специфіка масової поведінки: публіка і натовп.

Влада як суспільне явище. Поняття і суть влади, основні концепції влади. Народ - джерело і носій влади. Суперечність відносин панування і підкорення. Соціальне призначення влади. Основні види влади: політична, економічна, духовна, сімейна. Функції політичної влади.

Влада як інституціолізована форма суспільної могутності. Характеристики політичної влади. М.Вебер про три типи влади. Проблема забезпечення легітимності влади. Принцип розподілу влади та її історичні форми. Концептуальні моделі організації влади у сучасному суспільстві (теорія політичної модернізації, меритократії, світового уряду). Функціонування політичної влади. Проблема ефективності політичної влади.

Влада і владні відносини в сучасному українському суспільстві

Поняття «політична система суспільства». Політична система як механізм формування і функціонування влади в суспільстві, чинник стабілізації і розвитку політичного життя.

Основні елементи політичної системи, її інституційна, інформаційно-комунікаційна і нормативно-регулятивна підсистеми. Місце і роль у політичній системі держави, політичних партій; ЗМІ, політичних асоціацій і об'єднань, різних політичних суб'єктів та їхні взаємовідносини.

Функції політичної системи: визначення цілей, завдань, програми діяльності суспільства, мобілізація ресурсів на досягнення поставлених цілей, інтеграція всіх елементів суспільства.

Типологія політичних систем: тоталітарні, авторитарні, демократичні.

Особливості політичної системи, України в історичній ретроспективі. Політична система сучасної України у світлі нової Конституції України.

Походження і сутність держави. Позакласовий, класовий та загальноцивілізаційний підходи до аналізу сутності, походження і призначення держави. Основні ознаки і функції держави. Історичний розвиток української держави. Форми правління та державного устрою.

Державні інститути та органи. Класифікація органів державної влади. Проблема етатизації та деетатизації суспільного життя. Процеси державотворення в Україні в умовах посткомунізму. Конституція України про основні засади державності.

Правова, соціальна держава: визначення, суть, основні ознаки. Поняття правової держави. Характерні риси правової держави. Теоретичні засади правової держави у творах українських мислителів. Соціальна держава. Співвідношення соціального і правового принципів. Побудова правової, соціальної, демократичної, суверенної держави - стрижень національного відродження України.

Громадянське суспільство. Поняття «громадянське суспільство». Сучасні концепції громадянського суспільства. Громадянське суспільство як сфера самоврядування вільних індивідів та добровільно сформованих громадян. Головні інститути громадянського суспільства. Взаємозв'язок правової держави і громадянського суспільства. Політичні структури громадянського суспільства. Тенденції розвитку громадянського суспільства. Шляхи формування громадянського суспільства, правової, соціальної держави в суверенній Україні.

Поняття політичного режиму: його сутність та основні компоненти. Основні типи політичних режимів сучасності: тоталітарні, Авторитарні, демократичні. Динаміка політичних режимів.

Характеристика демократичного режиму. Плюралізм як основа досягнення демократичних цінностей (свободи, рівності, справедливості). Основні риси політичного режиму в Україні на сучасному етапі.

Недемократичні політичні режими. Авторитарні або диктаторські режими. Особиста і «класова» диктатура. Зміст понять «диктатура», «тиранія», «деспотія». Тоталітаризм та його ознаки. Конкретно-історичні форми тоталітаризму: комунізм, фашизм, нацизм. Фактори, що сприяють формуванню тоталітаризму в сучасних умовах.

Трансформація політичних режимів у посткомуністичних суспільствах. Стадії посткомуністичних перетворень. Метаморфози посткомуністичної влади.

Форми правління і форми державного територіального устрою. Основні форми правління: монархія (абсолютна, конституційна, парламентська) і республіка (парламентська, президентська і змішана): їх сутність та специфіка різновидів. Особливості основних форм територіального устрою: унітарна держава, федерація і конфедерація.

Парламент і парламентаризм. Структура парламентів. Функції парламентів (правотворча, законодавча, контрольна, установча, забезпечення гласності, легітимації). Повноваження парламентів. Законодавчий процес у парламентах. Статус депутатів. Взаємодія парламенту з іншими органами влади. Парламентаризм в Україні.

Інститут президентства. Сучасні моделі президентства. Повноваження президента. Відмінні ознаки президентської системи влади від парламентської. Система президентських виборів. Взаємовідносини президента з партіями, держапаратом та парламентом. Структура президентської влади в Україні.

Поняття та виміри демократії. Багатоманітність тлумачення демократії. Нормативний та дискриптивний (описово-емпіричний) підходи до визначення демократії. Принципи (ознаки) демократії.

Основні концепції демократії. Колективістська (тоталітарна), особистісна (ліберальна), плюралістична (теорія зацікавлених груп). Характерні риси основних концепцій демократії. Демократія як форма держави і як механізм політичної влади.

Проблеми політичної участі. Форми демократії: ідентитарна (плебісцидна, пряма) і репрезентативна (представницька). Переваги та недоліки основних форм демократії. Надбання та недоліки сучасної плюралістичної демократії.

Передумови та шляхи демократизації українського суспільства. Ціннісне, раціонально-утилітарне та системне обґрунтування демократії. Економічні, соціальні, політико-культурні, релігійні та зовнішньополітичні передумови демократії в Україні. Загальні моделі демократизації суспільства (лінійна, циклічна, діалектична).

Бюрократія як феномен влади та управління. Сутність бюрократії та бюрократизму як соціальних явищ. Розвиток теорії бюрократії. Модель раціональної бюрократії (М. Вебер). Функції бюрократії. Демократія і бюрократія: особливості взаємозв'язку. Етократія. Номенклатура.

Командно-бюрократична система як результат тоталітаризму і всевладдя номенклатури.

Сучасна корпоративна бюрократія. Політичні ресурси; сучасної корпоративної бюрократії в Україні.

Громадсько-політичні об'єднання в політичній системі суспільства. Політичні, партії в структурі громадсько-політичних об'єднань. Базові характеристики сучасних політичних партій та їх типологія. Структура сучасних політичних партій та їх основні функції.

Партійні системи та їх характеристика. Поняття «партійна система». Типи партійних систем. Фактори формування партійних систем. Взаємозв'язок

партійних і виборчих систем. Партійна система як фактор вибору виборчої системи.

Політичні партії в Україні та їх основні типи. Виникнення політичних партій в Україні. Дисидентський рух і його роль у національно-визвольній боротьбі, політизації і партизації суспільного життя в Україні. Становлення політичного плюралізму та формування багатопартійності в умовах незалежності України. Конституція України про роль політичних партій в житті суспільства. Класифікація сучасних політичних партій України та перспективи їх розвитку. Особливості формування партійної системи в Україні.

Поняття та сутність політичної соціалізації. Зміст і характер, суб'єктивні та об'єктивні чинники політичної соціалізації. Соціальна трансформація та політична соціалізація. Вплив політичних сил на політичну соціалізацію. Концепція С. Ліпсета щодо поняття «політична людина». Політична соціалізація як процес формування політичного обличчя індивіда, його політичних інтересів Формування політичної свідомості та політичного досвіду як складний процес політичної соціалізації індивіда. Детермінанти політичної поведінки та участі людини в політичному житті суспільства. Основні етапи та типи політичної соціалізації.

Політична соціалізація в сучасному українському суспільстві. Основні напрямки та умови політичної соціалізації. Визначальна роль у політичній соціалізації об'єктивних соціально-політичних умов життя людини. Рівні політичної соціалізації. Тенденції та суперечності політичної соціалізації в житті українського суспільства.

Соціально - політична стратифікація суспільства. Поняття соціальної стратифікації. Система соціального представництва. Види соціальної стратифікації. Соціальна мобільність. Динаміка, соціальної структури у сучасному світі.

Етнонаціональні спільності як об'єкти та суб'єкти політики. Зміст понять «етнос» і «нація» та їх структура. Етнічна та політична концепції нації.

Етнонаціональна політика: мета, принципи, проблеми. Нація та держава. Національний суверенітет. Форми та сутність національно-державних утворень та об'єднань: унітарна держава, федерація, конфедерація, співдружність, співтовариство, їх основні риси та відмінності. Культурно-національна автономія: теорія і практика. Проблеми громадянства (набуття громадянства, відсутність громадянства, подвійне громадянство). Етнополітичні конфлікти: характер, причини, виникнення та шляхи вирішення.

Національна свідомість і самосвідомість та їх співвідношення із загальнолюдською культурою і цінностями. Націоналізм, шовінізм, патріотизм, інтернаціоналізм: критерії їх розмежування. Національна ідея в політичному житті України. Культура міжнаціонального спілкування - найважливіша умова гармонізації міжетнічних відносин та гуманізації міжнародних стосунків.

Особливості етнонаціональної політики в сучасній Україні. Мета етнонаціональної політики та основні її проблеми. Конституція України про консолідацію та розвиток української нації; забезпечення етнічної; культурної, мовної та релігійної самобутності національних меншин України.

Політична свідомість як відображення ідейного життя суспільства. Визначення та структура політичної свідомості. Буденна і теоретична свідомість. Складові елементи теоретичної політичної свідомості. Типи політичної свідомості. Форми прояву політичної свідомості. Місце міфів, стереотипів, та громадської думки в структурі політичної свідомості. Чинники формування політичної свідомості. Політична свідомість як фактор політичної поведінки.

Поняття і сутність національної свідомості, її провідна роль у самоідентифікації політичного українського етносу. Складові політичної свідомості: історична пам'ять народу, патріотизм, вірність та відданість Вітчизні. Національна психологія, національна гордість. Руйнування національної свідомості українського етносу в часи його, колоніального стану. Мовний аспект формування національної свідомості.

Зміст, характер, тенденції та суперечності формування політичної свідомості в сучасному українському суспільстві.

Сутність, структура і функції політичної культури. Визначення та структура політичної культури. Політологічні концепції політичної культури. Концепція громадянської культури. Місце і роль політичної культури в загальній системі культури і в політичному житті суспільства. Типи політичних культур. Характерні ознаки політичної культури сучасного політичного суспільства та проблеми його формування.

Політична культура українського суспільства: багатство й історичні традиції та їх руйнація в часи колоніалізму. Подолання стереотипів тоталітарного мислення, меншовартості та національної неповноцінності - як умова відновлення і розвитку політичної культури українського народу. Стан та проблеми формування сучасної демократичної політичної культури, розвиток культури спілкування, змісту політичної діяльності в українському суспільстві. Політична культура як чинник формування національно-патріотичних якостей громадян України.

Методологія аналізу політичних ідеологій. Сутність, структура та функції політичної ідеології. Рівні функціонування політичної ідеології. Джерела ідеологічних течій. Ідеологія і наука. Ідеологічні течії у сучасному світі: лібералізм, консерватизм, соціал-демократизм, фашизм, комунізм тощо. Криза марксистської ідеології, політики і практики.

Політична ідеологія в житті сучасної України. Зародження і розвиток лібералізму в Україні. Місце і роль консервативної ідеології в українському суспільстві. Особливості виникнення і розвитку комуністичного руху в Україні. Український націонал-комунізм. Соціал-демократизм в теорії і практиці політичного життя українського суспільства Активізація клерикальної ідеології в Україні.

Націоналізм у світовій та вітчизняній практиці Націоналізм як одна з підвалин самовираження народу, зняття політичної боротьби за право на вільне існування. Сутність, типологія, форми та методи прояву націоналізму. Націоналізм, імпершовінізм та інтернаціоналізм у сучасному політичному житті українського суспільства.

Поняття, типологія та механізми формування політичних еліт. Виникнення понять: «еліта» та «політична еліта». Загальні причини існування еліт. Теорія еліт. Г. Москі, В. Парето, Р. Міхельса. Основні напрями сучасних елітарних теорій; макіавеллістська школа, ціннісні теорії, теорії демократичного елітаризму, концепція плюралізму еліт, ліволіберальні концепції. Типологія еліт. Результативність та інтеграція еліти. Соціальне представництво еліти. Системи рекрутування еліти. Номенклатурна система та її соціальні наслідки. Політична еліта України: особливості формування та етапи еволюції. Д. Донцов, В. Липинський, М. Драгоманов про роль еліти в державотворенні. Політична еліта і правлячий клас. Складнощі та шляхи становлення сучасної еліти в Україні.

Лідерство та його специфіка у політичному аспекті. Поняття лідерства. Ідеї лідерства в історії. Об'єктивні та суб'єктивні сторони лідерства. Основні концепції політичного лідерства: теорія рас, ситуаційна теорія конститuentів, психологічна концепція, інтерактивний аналіз. Соціальна сутність та історична генеза наукових поглядів українських мислителів на політичне лідерство. Класифікація, функції та тенденції розвитку політичного лідерства. Культ особи. Критерії оцінки популярності ефектавіаосгі діяльності політичного лідера в сучасній Україні.

Політика і мораль. Взаємозв'язок політики і моралі як регулятивних сфер суспільного життя: спільне і окреме (відмінне). Функціональна спільність між політикою і мораллю. Особливості моральної регуляції суспільних відносин. Історичні типи взаємодії політики і моралі.

Проблема моральності в сучасній політиці. Моральна дилема в політиці: баланс політичних і моральних критеріїв. Відносність моральності в політиці. Причини аморальності в політиці. Етика відповідальності і етика переконань М. Вебера. Інституціоналізація етичних вимог. Мораль як втілення гуманізму. Совість як верховний суддя етичної політичної поведінки.

Політика і право. Право як система встановлених державою регулюючих суспільних відносин, загальнообов'язкових норм. Нерозривність держави, державної влади і права. Сутність та функції права. Офіційні форми зовнішнього вираження права: закон, указ, декрет, постанова тощо. Реалізація права в політичному житті суспільства.

Міжнародне та внутрішньодержавне право, їх взаємозв'язок та сфери регуляції суспільних відносин, загальнообов'язкових норм. Об'єктивне та суб'єктивне право. Право як фактор формування політики.

Правові основи політики і політичних відносин в Україні: стан та проблеми реалізації. Формування правосвідомості та правової культури громадян України.

Політика і релігія. Релігія та церква в політичному житті суспільства. Співвідношення понять: «релігія», «віра», «знання». Світові релігії та їхня роль у житті народів. Зміст і характер основних релігійних суспільно-політичних доктрин сучасності. Клерикалізм, традиціоналізм та модернізм у сучасній релігійній картині політичного життя суспільства. Церква як один з елементів

духовної організації суспільства. Національні інтереси у сфері релігійно-церковного устрою держави.

Православна церква в духовному житті українців. Особливості міжконфесійних відносин в Україні. Сучасна специфіка взаємовідносин громадян і церкви в Україні. Соціальні та політичні доктрини українських конфесій. Релігійні організації і рухи в політичній системі українського суспільства. Сутність та основні принципи політики української держави щодо релігії і церкви.

Поняття політичного конфлікту. Політичні інтереси як передумова виникнення конфліктів. Об'єкти і суб'єкти політичного конфлікту. Типологія політичних конфліктів. Фази розвитку внутрішньополітичних і зовнішньополітичних конфліктів. Міжнаціональні конфлікти: причини виникнення, фази розвитку.

Управління політичними конфліктами. Загальне і особливе в технологіях урегулювання конфліктів. Етап виникнення конфлікту. Етап розвитку конфлікту. Етап закінчення (розв'язання) конфлікту. Основні методи врегулювання конфліктів: консенсус, уникнення конфліктів, відкладення конфлікту, посередництво, арбітраж, переговори.

Конфліктологічний підхід до сучасної ситуації в Україні. Основні шляхи досягнення національної і соціально-політичної злагоди у сучасному українському суспільстві. Компромісно-консесусне подолання політичних конфліктів.

РОЗДІЛ 4. ПРАКТИЧНА ПОЛІТОЛОГІЯ

Політична діяльність як основний об'єкт практичної політології. Поняття «політична діяльність» та його складові. Політична ситуація як об'єктивна умова політичної, діяльності. Суб'єктивно-психологічні фактори політичної діяльності в сучасній, Україні.

Маніпулятивний характер політики. Природа політичного маніпулювання. Функції політичного маніпулювання, методи і прийоми його здійснення. Міфотворчість - основне завдання політичного маніпулювання. Межа маніпуляції і проблеми протидії маніпулюванню. Особливості політичних маніпуляцій у сучасній Україні.

Технології масових політичних дій. Політика як сфера дій мас населення. Специфіка масової політичної поведінки. Масовидні форми політичної участі. Форми прямих дій у політиці. Психологічні фактори масових політичних дій. Проблеми регуляції масових форм політичної поведінки.

Технології політичного лобіювання. Сутність політичного лобіювання. Соціально-групова природа лобіювання та тиску на політичну владу. Методи та ресурси тиску на структури влади груп інтересів. Політико-правове забезпечення лобістської діяльності. Лобіювання та тиск на владу в сучасних реаліях українського суспільства.

Популізм як специфічна політична технологія. Природа популізму. Ідейна основа та соціально-психологічні засади популізму. Функції популізму в сучасному політичному житті. Складові технології політичного популізму. Популізм в Україні.

Поняття виборів та їх місце у формуванні та функціонуванні демократичної держави. Функції виборів. Принципи виборчого права та демократичної організації виборів. Вибори як інструмент політичного маніпулювання та переходу до демократії.

Типи виборчих систем. Мажоритарна виборча система. Пропорційна виборча система. Змішана і консенсусна виборчі системи. Куріальна виборча система. Умови ефективності виборів.

Технологія виборчої кампанії. Структурно-логічна модель виборчої кампанії. Основні стадії виборчого процесу. Підготовка виборів. Учасники подій і їх інтереси. Висування кандидатів. Агітаційна кампанія. Голосування і підведення підсумків.

Інформаційно-аналітичне супроводження виборчої кампанії. Моніторинг виборчої кампанії. Політичні орієнтири виборців. Рейтинг кандидатів. Ефективність пропагандистського впливу.

Поняття «політичний менеджмент». Місце політичного рішення в політичній діяльності. Вимоги до політичного рішення.

Схема прийняття політичного рішення. Фази (етапи) прийняття політичного рішення. Алгоритм прийняття політичного рішення. Методи прийняття політичного рішення. Етап реалізації управлінського рішення.

Політичний ризик. Сутність та рівні політичного ризику. Оцінка політичного ризику. Чинники та симптоми політичного ризику. Управління політичним ризиком.

Політичне життя суспільства як об'єкт рекламної діяльності. Поняття «політичний маркетинг». Складові та функції політичного маркетингу. Політична інженерія та її методи. Моделі ухвалення політичних рішень. Політична позиція. Політична оцінка. Політична акція. Політичний патронаж. Політичне девіація (криміналізація). Політичне насильство. Політичний тероризм. Політичний міф. Політичний стереотип. Політична програма.

Політичне рекламування: технологія й організація політичної рекламної кампанії. Структура та основні завдання політичної реклами. Принципи політичного рекламування. Рекламна піраміда. Стратегія рекламної діяльності (план, етапи, графіки). Рекламодавець, рекламоносій і рекламоодержувач. Мотиви політичного рекламного звернення. Реклама глобальна, місцева, корпоративна, роз'яснювальна. Переваги і недоліки засобів поширення політичної реклами. Політична символіка.

Методика і техніка дослідження ефективності політичного маркетингу. Політична ситуація. Політичний аналіз. Соціологічні дослідження: методологія та методика розробки та проведення. Організація, метод і техніка дослідження. Об'єкт предмет дослідження. Анкета, її структура, фактор-аналіз. Вибірка. Контроль за ефективністю політичної реклами.

Теоретичні засади політичного іміджу. Поняття «імідж», «іміджелогія». Спільне і окреме в іміджі організацій лідерів. Елементи іміджу і чинники його формування (побудови).

Технологічні аспекти іміджології. Формування іміджу політичних лідерів і організацій. Імідж політичного лідера і його складові. Політик як символ і актор. Типи іміджів. Технології побудови іміджу: етапи, методи та засоби створення. Практика іміджмейкерства в політичних процесах України.

Поняття та функції політичних комунікацій. Роль комунікації у політиці. Інформування громадян. Критика і контроль. Артикуляція і інтеграція.

Основні канали і особливості політичного впливу ЗМІ. Раціональний і емоціональний вплив ЗМІ. Вплив ЗМІ на інформаційний процес. Правила відбору матеріалу. Способи розповсюдження інформації. Особливості радіо- і телепередач.

Політичне маніпулювання і шляхи його обмеження. Поняття «маніпулювання». Способи маніпулювання. Межі маніпулювання. Соціальні міфи як основа маніпулювання. Плюралізм ЗМІ. Контроль за ЗМІ.

Можливості, межі, техніка, методика та процедури прогнозування у політиці. Раціональне та ірраціональне у політичній науці та практиці. Передбачуване і непередбачуване в політиці. Співвідношення загальних та спеціальних методів передбачення політичного поступу. Використання синергетичних принципів (Е. Ласло, С. Масуда, Д. Дойтім, І. Пригожин). Концепції цивілізму (В. Нерсесянц), зіткнення цивілізацій (С. Хантінгтон). Методологія політичного прогнозування. Врахування змін стадій стабільності та кризових обставин, багатрваріантності, альтернативності шляхів та можливостей соціально-політичного розвитку. Загальне і часткове прогнозування.

Основні типи та напрями політичного прогнозування. Типи прогнозів: пошуковий, нормативний, вірогіднісний та ін. Основні напрями прогнозування, його етапи. Системне прогнозування. Стратегічне, тактичне та операційне прогнозування. Інформація як база та умова прогнозування. Прогнозування як пізнання, розуміння та інтерпретація процесу і тенденцій політичного розвитку. Футурологія (Ф. Фукуяма, С. Платонов, Д. Несбіт).

Політичний ризик у діяльності суб'єктів політики, прогнозування його можливих наслідків. Втілення планів і прогнозів у політичних рішеннях і діях. Значення наукового політичного прогнозування в умовах реформування українського.

РОЗДІЛ 5. СВІТОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС

Міжнародна політика та міжнародні відносини. Сутність понять «світова політика», «міжнародна політика», «зовнішня політика». Міжнародні відносини як явище політики. Основні напрями у науці про міжнародні відносини. Політичний ідеалізм, політичний реалізм, модернізм, транснаціоналізм, неомарксизм та неореалізм. Критерії класифікації форм та видів міжнародних

відносин. Визначення, характеристики та основні типи міжнародної системи. Постбіполярна міжнародна система: сутність та ознаки.

Визначення, етапи становлення та основні категорії геополітики. Поняття геополітики та основні підходи до його визначення. Основні етапи становлення геополітичної думки. Дуалізм суші і моря та його концептуалізація в класичній геополітиці. Класична та сучасна геополітика: критерії розмежування. Баланс сил як поняття геополітики.

Україна в геополітичній стратегії світового товариства. Геополітичні аспекти становлення незалежної України. Особливості геополітичного статусу України та необхідність його урахування в українській геополітичній доктрині. Багатовекторність української геополітичної стратегії. Національна безпека України та її геополітичні складові.

Глобалістика та передумови її виникнення. Поняття глобалістики. Концепції та напрями глобалістики. Теоретичні передумови виникнення глобалістики. Глобалістика та світосистемний підхід. Основні поняття глобалістики. Глобалізація: аспекти та проблеми. Рух антиглобалістів: витоки, концепція та перспективи. Глобалізаційні процеси та проблема національної безпеки України.

Політичні аспекти глобальних проблем сучасності. Визначення та головні ознаки глобальної проблеми. Гносеологічний, онтологічний та емпіричний аспекти глобальних проблем. Основні підходи до розуміння передумов виникнення глобальних проблем. Особливості глобальних проблем у постмодерному світі. Концепція глобальних проблем Римського клубу. Глобальні проблеми та концепція «довгострокового розвитку». Політична Глобалістика: предмет, завдання та перспективи. Новий світовий порядок як глобальна проблема постбіполярного світу.

III. ЛІТЕРАТУРА

Література з навчальної дисципліни
“Інформаційно-пропагандистське забезпечення підрозділу”

Основна література:

1. Зонь В.В., Кубіцький С.О., Великожон М.В., Слонімський В.Г., Ільчук Л.І. Організація інформаційно-пропагандистського забезпечення особового складу Збройних Сил України. – К.:Видавничо-поліграфічний центр «Київський Університет», 2007. – 365 с.

Додаткова література:

1. Конституція України. К.; 2006.
2. Військові статuti Збройних Сил України. К.: Варта, 2004.
3. Указ Президента України від 12.01.04 № 28 “Концепція гуманітарного і соціального розвитку у ЗСУ”.
4. Указ Президента України від 04.09.98 № 981 “Концепція виховної роботи в

- Збройних Силах та інших військових формуваннях України”.
5. Про Збройні Сили України від 06.12.91 № 1994 12. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9.
  6. Про оборону України: Закон України від 06.12.91 № 1932 12. Відомості Верховної Ради України, 1992. № 9.
  7. Біла книга 2012: Збройні Сили України (англійська та українська версія).
  8. Біла книга 2011: Збройні Сили України (англійська та українська версія).
  9. Стратегічний оборонний бюлетень України
  10. Наказ Міністра оборони України від 06.02.13 № 78 “Про затвердження Концепції ідеологічної роботи у Збройних Силах України”.
  11. Наказ Міністра оборони України від 14.06.13 № 401 “Про затвердження Інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України”.
  12. Наказ Міністра оборони України від 20.03.13 № 188 “Про затвердження Інструкції з організації воєнно-ідеологічної підготовки у Збройних Силах України”.
  13. Інструкція щодо особливостей організації та ведення ідеологічної роботи у Збройних Силах України. Затверджена заступником начальника Генерального штабу Збройних Сил України 26.04.13.
  14. Наказ Міністра оборони України від 19.04.97 № 11 “Про зміцнення військової дисципліни в Збройних Силах України”.
  15. Наказ Міністра оборони України від 31.12.99 № 412 “Про оголошення кодексу честі офіцера Збройних Сил України”.
  16. Наказ МОУ від 05.05.99 № 142 “Про затвердження Концепції МПЗ підготовки та ведення операцій (бойових дій) ЗСУ”.
  17. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 29.10.05 № 166 “Положення про Раду сержантів у ЗСУ”.
  18. Наказ МО України від 12.03.12 № 132 “Про затвердження Інструкції з організації вартової служби у Збройних Силах України”.
  19. Наказ МОУ від 15.05.12 № 325 “Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України”.
  20. Наказ МОУ від 29.06.10 № 336 “Про затвердження Положення про організацію військово-соціологічних, соціально-психологічних та психологічних досліджень у Збройних Силах України”.
  21. Типова система роботи керівного складу Збройних Сил України щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку. Затверджена начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 02.07.10.
  22. Наказ Міністра оборони України від 08.06.10 № 295 “Про затвердження Концепції військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України”.
  23. Наказ Міністра оборони України від 03.06.11 № 306 “Про затвердження Інструкції з організації правової підготовки у Збройних Силах України”.
  24. Система роботи органів військового управління, командирів (начальників) щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку серед військовослужбовців військової служби за контрактом. Затверджена

- начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 15.04.11.
25. Наказ начальника Генерального штабу Головнокомандувача ЗСУ від 29.11.10 № 193 “Про стан організації роботи з сержантським (старшинським) складом ЗСУ та шляхи її вдосконалення”.
  26. Директива МОУ від 26.12.06 № Д-57 “Про організацію культурно-виховної, просвітницької роботи та дозвілля військовослужбовців, членів їх сімей, працівників ЗСУ”.
  27. Директива Головнокомандувача Повітряних Сил ЗСУ від 19.02.05 № Д-2 “Про організацію індивідуально-виховної роботи з особовим складом Повітряних Сил ЗСУ”.
  28. Методичні рекомендації командирам військових частин (підрозділів) щодо організації профілактики порушень статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2003.
  29. Система роботи військового психолога щодо забезпечення військової дисципліни. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2005.
  30. Безбах В.Г., Клименко В.С., Щербінін О.М. Керівні документи з питань організації виховної та соціально-психологічної роботи у ЗС України. Електронний посібник. К.: ВІ КНУ, 2009. <http://www.mil.univ.kiev.ua>
  31. Безбах В.Г. Теоретичні основи морально-психологічного забезпечення діяльності Збройних Сил України. К: ВІКНУ, 2008 . – 56 с.
  32. Ягупов В.В. Військова й соціальна психологія: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 200. – 522с.
  33. Ягупов В.В. Військова психологія: Підручник. – Київ: Тандем, 2004. – 656с.
  34. Ягупов В.В. Морально-психологічне забезпечення: Курс лекцій. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. – 349с.

Література з навчальної дисципліни
“Морально-психологічне забезпечення підрозділу”

Основна література:

1. Безбах В.Г. Теоретичні основи морально-психологічного забезпечення діяльності Збройних Сил України. К: ВІКНУ, 2008 . – 56 с.
2. Ягупов В.В. Військова й соціальна психологія: Навчальний посібник. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 200. – 522с.
3. Ягупов В.В. Військова психологія: Підручник. – Київ: Тандем, 2004. – 656с.
4. Ягупов В.В. Морально-психологічне забезпечення: Курс лекцій. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. – 349с.

Додаткова література:

1. Конституція України. К.; 2006.
2. Військові статuti Збройних Сил України. К.: Варта, 2004.

3. Указ Президента України від 12.01.04 № 28 “Концепція гуманітарного і соціального розвитку у ЗСУ”.
4. Указ Президента України від 04.09.98 № 981 “Концепція виховної роботи в Збройних Силах та інших військових формуваннях України”.
5. Про Збройні Сили України від 06.12.91 № 1994 12. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 9.
6. Про оборону України: Закон України від 06.12.91 № 1932 12. Відомості Верховної Ради України, 1992. № 9.
7. Біла книга 2012: Збройні Сили України (англійська та українська версія).
8. Біла книга 2011: Збройні Сили України (англійська та українська версія).
9. Стратегічний оборонний бюлетень України
10. Наказ Міністра оборони України від 06.02.13 № 78 “Про затвердження Концепції ідеологічної роботи у Збройних Силах України”.
11. Наказ Міністра оборони України від 14.06.13 № 401 “Про затвердження Інструкції з організації інформаційно-пропагандистського забезпечення у Збройних Силах України”.
12. Наказ Міністра оборони України від 20.03.13 № 188 “Про затвердження Інструкції з організації воєнно-ідеологічної підготовки у Збройних Силах України”.
13. Інструкція щодо особливостей організації та ведення ідеологічної роботи у Збройних Силах України. Затверджена заступником начальника Генерального штабу Збройних Сил України 26.04.13.
14. Наказ Міністра оборони України від 19.04.97 № 11 “Про зміцнення військової дисципліни в Збройних Силах України”.
15. Наказ Міністра оборони України від 31.12.99 № 412 “Про оголошення кодексу честі офіцера Збройних Сил України”.
16. Наказ МОУ від 05.05.99 № 142 “Про затвердження Концепції МПЗ підготовки та ведення операцій (бойових дій) ЗСУ”.
17. Наказ начальника Генерального штабу – Головнокомандувача Збройних Сил України від 29.10.05 № 166 “Положення про Раду сержантів у ЗСУ”.
18. Наказ МО України від 12.03.12 № 132 “Про затвердження Інструкції з організації вартової служби у Збройних Силах України”.
19. Наказ МОУ від 15.05.12 № 325 “Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України”.
20. Наказ МОУ від 29.06.10 № 336 “Про затвердження Положення про організацію військово-соціологічних, соціально-психологічних та психологічних досліджень у Збройних Силах України”.
21. Типова система роботи керівного складу Збройних Сил України щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку. Затверджена начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 02.07.10.
22. Наказ Міністра оборони України від 08.06.10 № 295 “Про затвердження Концепції військово-патріотичного виховання у Збройних Силах України”.
23. Наказ Міністра оборони України від 03.06.11 № 306 “Про затвердження Інструкції з організації правової підготовки у Збройних Силах України”.

24. Система роботи органів військового управління, командирів (начальників) щодо зміцнення військової дисципліни та правопорядку серед військовослужбовців військової служби за контрактом. Затверджена начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 15.04.11.
25. Наказ начальника Генерального штабу Головнокомандувача ЗСУ від 29.11.10 № 193 “Про стан організації роботи з сержантським (старшинським) складом ЗСУ та шляхи її вдосконалення”.
26. Директива МОУ від 26.12.06 № Д-57 “Про організацію культурно-виховної, просвітницької роботи та дозвілля військовослужбовців, членів їх сімей, працівників ЗСУ”.
27. Директива Головнокомандувача Повітряних Сил ЗСУ від 19.02.05 № Д-2 “Про організацію індивідуально-виховної роботи з особовим складом Повітряних Сил ЗСУ”.
28. Методичні рекомендації командирам військових частин (підрозділів) щодо організації профілактики порушень статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2003.
29. Система роботи військового психолога щодо забезпечення військової дисципліни. Методичний посібник. Генеральний штаб ЗСУ. К.: 2005.
30. Безбах В.Г., Клименко В.С., Щербінін О.М. Керівні документи з питань організації виховної та соціально-психологічної роботи у ЗС України. Електронний посібник. К.: ВІ КНУ, 2009. <http://www.mil.univ.kiev.ua>

Література з навчальної дисципліни

“Основи бойового застосування підрозділів та частин Збройних Сил України”

Основна література:

1. Военна доктрина України.
2. Довідник з Протиповітряної оборони. – Київ: МО України, Харків: ХВУ, 2003. – 368 с.
3. Основні напрями реформування та розвитку Збройних Сил України на період до 2017 р
4. Противовоздушный бой. Ф.К. Неупокоев М. 1989
5. Тактика: підручник / В.В. Вішняков, Г.А. Дробаха, А.А. Каленський, Є.Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2009. – 735с.
6. Тактична підготовка солдата, механізованого відділення і взводу: Навчально-методичний посібник / Мірошніков С.В., Каленський А.А., Шворов С.А., Сморгчов А.Б., Присяжнюк В.А. – К.: Видавництво географічної літератури «Обрії», 2008. – 128с.

Додаткова література:

1. Алексеев А. Анализ боевого применения авиации США в ходе операции

- "Решительная сила" – Ел. ресурс. – Режим доступу: <http://attend.to/commi>
2. Бойовий статут Сухопутних військ, ч. II, МОУ.
  3. Бойовий статут Сухопутних військ, ч. III, МОУ.
  4. Горшков А. Высокоточное оружие в операции «Свобода Ираку» // Независимое военное обозрение – 2004 - № 18, С. 6.
  5. Єрмошин М.О., Федай В.М. Боротьба в повітрі: Навчальний посібник. – Х.: ХВУ, 2004.
  6. Підручник "Тактика" (рота, батальйон), МОУ, Од. інс. СВ., 1997 р.
  7. Сокут С. Афганістан: хроніка боевых действий // Независимое военное обозрение – 2001 - № 41, С. 5.
  8. Стрельников В.К. Средства воздушно-космического нападения противника и их характеристика как целей для войск ПВО. – Харьков: ВИРТА ПВО, 1988. – 413 с.
  9. Тактика ВПВО "Основы боевого применения частей родов войск ПВО" КВИРТУ 1987г.
  10. Тактика радіотехнічних військ. Курс лекцій// За ред. Ю.І. Рафальського. – Харків: Харківський університет Повітряних Сил, 2005. – 117
  11. Ткаченко В.І., Даник Ю.Г., Дробаха Г.А., Карпенко В.І., Пащенко Р.Е., Смірнов Є.Б. Теорія і техніка протидії безпілотним засобам повітряного нападу. Застосування і перспективи розвитку. Виявлення малопомітних засобів повітряного нападу. – Харків: ХВУ, 2002. – 220 с.

Література з навчальної дисципліни
"Порівняльна політологія"

Основна література:

1. Шляхтун П.П. Політологія. – К., 2002. – 450 с.
2. Політологія. /За загальною редакцією А. Колодій. К.: Ельга Ніка-Центр, 2003. – 560 с.

Додаткова література:

1. Політологія: навчально-методичний комплекс. - К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. - 704 с.
2. Кирилюк Ф. М., Батрименко О. В. Історія зарубіжних політичних вчень. Навчально-методичний посібник. – К., ТОВ "XXI СТОЛІТТЯ: ДІАЛОГ КУЛЬТУР", 2005.
3. Політологія: навчально-методичний комплекс. - К.: КНУ ім. Тараса Шевченка, 2004. - 704 с.

Розглянута та ухвалена на спільному засіданні кафедри військової педагогіки та психології і кафедри загальновійськових дисциплін, протокол № 5 від 28.11.2013 р.

Начальник кафедри військової педагогіки та психології

Начальник кафедри загальновійськових дисциплін

полковник С.П. ВАСИЛЬЄВ
“ ___ ” _____ 2013 р.

полковник В.К. ШВАБ
“ ___ ” _____ 2013 р.

Розглянуті та ухвалені на засіданні Вченої ради військового гуманітарно-лінгвістичного факультету, протокол № __ від __.12. 2013 р.

Начальник військового гуманітарно-лінгвістичного факультету
полковник

Ю.В. ДУЛІЧ

“ ___ ” _____ 2013 р.